

Македонски Телеком АД – Скопје

Финансиски извештаи

за годината којашто завршува на

31 декември 2017

Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Финансиски извештаи

Извештај за финансиската состојба	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за парични текови	3
Извештај за промени во главнината	4
Белешки кон финансиските извештаи	5

Извештај на независниот ревизор

До Управниот Одбор и Акционерите на Македонски Телеком АД - Скопје

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Македонски Телеком АД – Скопје, кои што ги вклучуваат извештајот за финансиската состојба заклучно со 31 декември 2017 година, како и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промени во главнината и паричните текови за годината којашто завршува тогаш, и белешките, кои се состојат од преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на менаџментот за финансиските извештаи

Менаџментот е одговорен за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Стандарди за ревизија прифатени во Република Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи, за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околноста, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на менаџментот, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според наше мислење, финансиски извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Друштвото заклучно со 31 декември 2017 година, резултатите од работењето, како и паричните текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија.

Извештај за останати правни и регулаторни барања

Годишниот извештај е подготвен од страна на Менаџментот во согласност со барањата на Законот за Трговски Друштва, член 384.

Менаџментот е одговорен за подготвувањето на Годишната сметка и Годишниот извештај на Македонски Телеком АД – Скопје, кои се одобрени од страна на Одборот на Директори на Македонски Телеком АД – Скопје.

Според барањата на Законот за Ревизија, известуваме дека историските информации прикажани во Годишниот извештај подготвен од страна на Менаџментот на Македонски Телеком АД – Скопје во согласност со член 384 од Законот за Трговски Друштва е конзистентен во сите материјални аспекти со финансиските информации прикажани во Годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи на Македонски Телеком АД – Скопје, на крајот на и за годината која завршува на 31 декември 2017 година.

Љубе Георгиевски
Управител

Љубе Георгиевски
Овластен ревизор

ПРАЈСВОТЕРХАУСКУПЕРС РЕВИЗИЈА ДОО Скопје

Скопје, 20 февруари 2018 година

Извештај за финансиската состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2017	2016
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	522.375	941.022
Депозити во банки	6	680.506	178.457
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	2.893.949	3.342.231
Побарувања за останати даноци	8	14.175	12.845
Залихи	9	338.121	438.320
		<u>4.449.126</u>	<u>4.912.875</u>
Средства расположливи за продажба	10	-	5.166
Вкупно тековни средства		<u>4.449.126</u>	<u>4.918.041</u>
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	10.899.462	10.994.774
Аванси за недвижности, постројки и опрема		4.553	2.784
Нематеријални средства	12	2.683.420	2.306.219
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	330.635	346.043
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата		63.925	60.366
Останати нетековни средства		612	612
Вкупно нетековни средства		<u>13.982.607</u>	<u>13.710.798</u>
Вкупно средства		<u>18.431.733</u>	<u>18.628.839</u>
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи и останати обврски	13	3.463.777	4.338.917
Обврски за данок на добивка		25.428	20.088
Обврски за останати даноци	8	48.608	39.255
Резервирања за обврски и плаќања	14	153.907	165.994
Вкупно тековни обврски		<u>3.691.720</u>	<u>4.564.254</u>
Нетековни обврски			
Останати обврски	13	519.264	168.621
Резервирања за обврски и плаќања	14	57.340	65.808
Вкупно нетековни обврски		<u>576.604</u>	<u>234.429</u>
Вкупно обврски		<u>4.268.324</u>	<u>4.798.683</u>
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Законски резерви		958.389	958.389
Ревалоризациони резерви		867.477	867.477
Останати резерви		22.291	22.291
Акумулирана добивка		5.929.063	5.595.810
Вкупно капитал	15	<u>14.163.409</u>	<u>13.830.156</u>
Вкупно капитал и обврски		<u>18.431.733</u>	<u>18.628.839</u>

Овие финансиски извештаи беа одобрени од страна на раководството на Македонски Телеком АД – Скопје на 20 февруари 2018 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 26 февруари 2018 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

 Андреас Елснер
 Главен извршен
 директор

 Горан Трајановски
 Главен оперативен
 директор

 Славко Пројкоски
 Главен директор за
 финансии

 Горан Тиловски
 Директор на сектор за
 контрола, сметководство и
 даноци
 Овластен сметководител
 Рег. Бр. 0105436

Извештај за сеопфатна добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2017	2016
Приходи	16	10.318.376	10.557.595
Амортизација		(2.183.147)	(2.302.497)
Трошоци за вработените	17	(1.090.333)	(1.424.049)
Плаќања кон останати оператори		(894.255)	(1.043.572)
Останати расходи од работењето	18	(4.359.024)	(4.344.422)
Трошоци од работењето		<u>(8.526.759)</u>	<u>(9.114.540)</u>
Останати оперативни приходи	19	<u>48.660</u>	<u>42.156</u>
Оперативна добивка		1.840.277	1.485.211
Расходи од финансирање	20	(70.484)	(62.373)
Приходи од финансирање	21	45.982	40.094
Расходи од финансирање - нето		<u>(24.502)</u>	<u>(22.279)</u>
Добивка пред оданочување		1.815.775	1.462.932
Данок на добивка	22	(230.924)	(211.334)
Добивка за годината		<u>1.584.851</u>	<u>1.251.598</u>
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>1.584.851</u>	<u>1.251.598</u>
Информација за заработката по акција:			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)		<u>18,37</u>	<u>14,51</u>

Извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31	
		декември	
		2017	2016
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		1.815.775	1.462.932
Корекции за:			
Амортизација		2.183.147	2.302.497
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	18	11.228	(444)
Добивка од промена на објективната вредност на финансиските средства	21	(3.559)	(7.254)
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања	18	153.982	58.025
Нето зголемување на резервирања	14	(6.805)	14.174
Нето добивка од продажба на недвижности, постројки и опрема	19	(4.158)	(15.556)
Приходи од дивиденди	21	(2.749)	(2.841)
Расходи од камати	20	35.050	48.252
Приходи од камати	21	(39.674)	(15.693)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		9.583	(12.321)
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		4.151.820	3.831.771
(Зголемување)/намалување на залихите		88.971	(19.752)
Намалување/(зголемување) на побарувањата		298.909	119.175
Намалување на обврските		(512.703)	(131.795)
Парични средства добиени од работењето		4.026.997	3.799.399
Платени камати		(22.849)	(33.642)
Платени даноци		(225.584)	(178.602)
Паричен тек добиен од оперативни активности		3.778.564	3.587.155
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.576.746)	(1.541.714)
Набавка на нематеријални средства		(467.105)	(277.205)
Наплатени заеми		9.469	12.416
Приливи по основ на депозити во банки		178.457	-
Одливи по основ на депозити во банки		(680.506)	(178.457)
Приливи од дивиденди		2.749	2.841
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		38.416	40.500
Примени камати		39.674	15.693
Паричен тек користен во инвестициони активности		(2.455.592)	(1.925.926)
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди		(1.251.439)	(1.954.519)
Исплата на останати финансиски обврски		(480.597)	(328.132)
Паричен тек користен во финансиски активности		(1.732.036)	(2.282.651)
Нето (намалување)/зголемување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		(409.064)	(621.422)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		941.022	1.550.123
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		(9.583)	12.321
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	522.375	941.022

Извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белеш- ка	Акционер- ски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Законски резерви	Ревалори- зациони резерви	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2016		9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.237.534	867.477	22.291	5.539.750	14.053.241
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	-	-	1.251.598	1.251.598
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	-	-	(1.474.683)	(1.474.683)
Трансфер (види белешка 2.12 и 15.2)		-	-	-	(279.145)	-	-	279.145	-
Состојба на 31 декември 2016	15	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	867.477	22.291	5.595.810	13.830.156
Состојба на 1 јануари 2017		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	867.477	22.291	5.595.810	13.830.156
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	-	-	1.584.851	1.584.851
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	-	-	(1.251.598)	(1.251.598)
Состојба на 31 декември 2017	15	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	867.477	22.291	5.929.063	14.163.409

Белешки кон финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на друштвото Македонски Телеком АД – Скопје.

Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Македонија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во сопственост на Маџар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

Телекомуникацискиот сектор во Македонија е регулиран со Законот за електронски комуникации (ЗЕК) кој е донесен во март 2014 година (Службен весник бр. 39 од 28 февруари 2014 година) како примарно законодавство и правилници како секундарно законодавство.

Од јуни 2013 година, Друштвото се котира на Македонската берза (МБ) во сегментот задолжителна котација и истото поднесува извештаи до МБ согласно со измените во Законот за хартии од вредност од 2013 година. Во согласност со правилата за котирање на МБ, Друштвото има постојани обврски за обелоденување во врска со деловното работење и капиталот, значајни промени во финансиската состојба, објавување на дивиденден календар, промени во пропорцијата на акциите во посед на јавноста (ако паднат под 1%) и промени во значителните удели од над 5%. Освен тоа, Друштвото има посебни обврски за обелоденување, кои се состојат од разни финансиски информации, вклучувајќи различни финансиски извештаи (тримесечни, полугодишни и годишни), како и објавување на јавен повик за свикнување на Собрание, сите измени и дополнувања на дневниот ред за Собранието и објавување на одредени одлуки усвоени на Собранието. Пред јуни 2013 година, Друштвото поднесуваше извештаи до Комисијата за хартии од вредност како акционерско друштво со посебни обврски за поднесување извештаи.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. „Кеј 13 Ноември“ бр. 6, 1000 Скопје, Република Македонија. Просечниот број на вработени во Друштвото врз основа на часови на работа во текот на 2017 година беше 1.117 (2016: 1.162).

1.2. Регулаторно опкружување – мобилна линија

На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“), по службена должност, достави известување до Друштвото за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што му биле доделени во согласност со Договорите за концесија. Одобрението за радиофреквенции кои ги користи Друштвото со пропусен опсег од 25 MHz во опсег од GSM 900, беше исто така издадено во форма регулирана во ЗЕК со период на важност до 5 септември 2018 година, која може да се обновува во период од дополнителни 20 години во согласност со ЗЕК. Како резултат на измените во подзаконските акти, опсегот од 900 MHz беше отворен за UMTS технологија и, врз основа на барање на Друштвото, одобрението за користење на радиофреквенции беше изменето така што овие фреквенции сега за достапни и за GSM и за UMTS технологија.

Во 2008 година беше објавена одлука за доделување на три 3G лиценци. Важноста на лиценцата е 10 години, односно до 17 декември 2018 година, со можност за продолжување за 20 години во согласност со ЗЕК. Се очекува продолжување на лиценцата во 2018 година.

На 19 декември 2014 година во Службениот весник на РМ бр. 188 беа донесени измени и дополнувања на ЗЕК. Една од најважните измени е имплементирана во член 75-а кој ги регулира цените за меѓународен роаминг. Според овој член, Агенцијата има право со Одлука да ги утврди максималните цени за услуги кои им се нудат на корисниците на роаминг од земјите со кои Република Македонија има склучено договор за намалување на цените на роаминг услугите во јавните мобилни комуникациски мрежи, на реципрочна основа, кои не можат да бидат поголеми од цените на истите услуги во ЕУ. Во период од 3 години, почнувајќи од 2015 година, цените ќе се намалат до утврдениот максимум.

Двата мобилни оператори на пазарот, Друштвото и Оне.ВИП се назначени за оператори со значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на релевантниот големопродажен пазар „Пристап и потекло на повик на јавни мобилни мрежи“. Агенцијата ги наметна истите регулаторни правни мерки за двата оператора:

- Обврска за мобилен пристап за сите MVNO хибридни видови (вклучително и Препродавач),

Белешки кон финансиските извештаи

- цена базирана на трошок за Целосен MVNO,
- малопродажба минус (-35%) за Препродавачот,
- обврска за пристап до MMS услуги и мобилни податоци врз основа на технолошка неутралност (вклучувајќи и 4G пристап)

MVNO, Луса Mobile хостиран на мрежата на Оне.ВИП, влезе на македонскиот пазар и започна со малопродажно работење во јули 2016 година во согласност со регулираните големопродажни услови.

Двата оператора, Друштвото и Оне.ВИП се назначени за оператори со ЗПМ на релевантниот големопродажен пазар „Терминирање на повици во јавните мобилни мрежи“. Тековните стапки за терминација се симетрични за сите мобилни оператори. Телеком и Оне.ВИП исто така имаат обврски како оператори со ЗПМ на релевантниот големопродажен пазар „СМС терминирање во јавни мобилни мрежи“.

На крајот од 2017 година, Агенцијата објави нова анализа за мобилна и СМС терминација.

На постапка за наддавање што се одржа во август 2013 година беше доделен целиот опсег од 790 – 862 MHz заедно со недоделените фреквенции во опсегот 1740 – 1880 MHz за LTE (Long Term Evolution) технологија на јавен тендер. Сите 3 македонски мобилни оператори во тоа време добија LTE одобрение за радиофреквенциски опсег од 1x10 MHz во опсегот од 800 MHz и 2x15 MHz во опсегот од 1800 MHz. Секое одобрение беше добиено со плаќање на еднократен надомест од 10,3 милиони евра. Одобрението важи 20 години, до 1 декември 2033 година, со опција за продолжување од 20 години во согласност со ЗЕК.

АЕК донесе одлука на 10 декември 2014 година со која се утврдува вредноста на бодот за пресметка на годишниот надомест за користење на радиофреквенции. Вредноста на бодот е 0.8 евра, што значи дека од 1 јануари 2015 година сите годишни надоместоци за користење на радиофреквенции се намалени за 20% во споредба со претходната вредност. Формулите за пресметување на годишните надоместоци за користење на радиофреквенции се дефинирани во релевантниот правилник.

По спојувањето на Оне и ВИП, на 18 ноември 2016 година Оне.ВИП достави барање до Агенцијата за промена на одобренијата за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирани со броевите 108269/1, 108271/1, 104068, 104069, 104711, 108269/2 и 108267/2. Агенцијата донесе одлука да не го одобри барањето за промена на Оне.ВИП.

Врз основа на јавната расправа која се одржа на почетокот на 2017 година, Агенцијата ги донесе измените во Правилникот за надоместоци за користење на радиофреквенции:

- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции од 2.3 GHz на 3 GHz за 43% (од 16.800 евра/MHz на 9.600 евра/ MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 3 GHz за 76 % (од 16.800 евра/MHz на 4.000 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 55 GHz (E опсег на радиофреквенциски линкови) за 50% (од 8.000 евра/250MHz на 4.000 евра/250 MHz)

Промената е поволна за постојните оператори и за новите играчи на пазарот, особено за 2.6 GHz (не е зафатен).

Времетраењето на двете лиценци кои претходно ги поседуваше ВИП беше до 2017 година, 10 MHz од опсег од 900 MHz и 10 MHz од опсег од 1800 MHz истекло на 23 март 2017 година, позиционирани во пониските делови од опсезите. Врз основа на барањето од Оне.ВИП за продолжување на одобрението, Агенцијата донесе одлука бр. 0804-974 од 2 ноември 2016 година да не ги продолжи овие две одобренија. Во моментот овие радиофреквенции не се доделени и не се достапни за продажба на постојните оператори.

Овие радиофреквенции ќе бидат предмет на јавен тендер кој веќе е објавен во годишната програма на Агенцијата за 2017 година со можност за нов MNO и/или MVNO. Меѓутоа, Оне.ВИП сè уште има конкурентна предност заради значителниот обем (20 MHz) на фреквенции во опсегот 800 MHz.

На 26 мај 2017 година, Оне.ВИП поднесе барање до Агенцијата за промена на одобрението за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирано со број 108267/2, со кое е доделен следниот радиофреквенциски блок: 1770-1785/1865-1880 MHz. На 9 октомври 2017 година, Агенцијата донесе одлука за одбивање на барањето на Оне.ВИП за промена на 1800 MHz со образложение дека промената не може да се изврши бидејќи делови од опсегот сè уште не се доделени.

Белешки кон финансиските извештаи

1.3. Регулаторно опкружување – фиксна линија

Друштвото има обврски како оператор со ЗПМ на неколку регулирани пазари за фиксни услуги.

На почетокот на 2015 година, имплементирано е регулирање на пристапот до оптика, со Локален битстрим пристап преку NGA на 3 и 4 ниво и регулирање на VULA (Виртуелен разврзан локален пристап) на 2 ниво. Најавеното воведување на нови технологии (VDSL Векторинг технологија во 2017 година) од страна на Друштвото за малопродажни корисници ќе доведе до воведување на нови производи за големопродажен пристап и преобликување на регулаторните обврски.

Финалниот документ за големопродажен централен пристап за производи за масовен пазар обезбедени во анализата на пазарот на фиксна локација (Пазар 6) беше објавен во април 2017 година. За прв пат Агенцијата наметна регулирање на пристапот до Хибридно оптички коаксијален пристап (HFC). Сите постојни обврски за бакарната и оптичката мрежа остануваат непроменети. Сите обврски се однесуваат на Друштвото и на Оне.ВИП како оператори со ЗПМ на пазарот за широкопојасни услуги. Во исто време, беше завршена анализата на големопродажниот локален пристап обезбеден на пазар на фиксна локација (Пазар 5). Сите постојни обврски наметнати на овој пазар остануваат непроменети за Друштвото, а Оне.ВИП беше исто така назначен како оператор со ЗПМ со наметнати обврски за пристап до конкретни мрежни елементи (водови и неискористени оптички влакна).

Во средината на 2016 година, обврската за IP интерконекција (по миграцијата од PSTN кон IMS) беше пролонгирана за најдоцна до средината на 2017 година за сите оператори со интерконекција со Друштвото, а до крајот на 2017 година за интерконекција помеѓу мобилните или алтернативните оператори. Овој процес на IP интерконекција сè уште е во тек на крајот од 2017 година.

Во согласност со Правилникот за технички услови и изградба на инфраструктура (од 15 јули 2014 година), Друштвото е должно да ја гради својата инфраструктура под земја во урбани области со над 15.000 жители за објекти за колективно домување со над 8 стана. Друштвото има обврска од Дигиталната агенда за покривање од 100% и 50% на сите македонски домаќинства со широкопојасен интернет со брзина од 30 Mbps и 100 Mbps, како што е соодветно, со техничка неутралност до крајот на 2020 година.

Измените направени во септември 2016 година кои вклучуваат нова обврска за регистрирање на нови и постојни електронски мрежи (ATLAS), се однесуваат на заедничко градење и користење на мрежите и нова обврска за Агенцијата да ги објавува добиените извештаи за мерењата во сегментот на оптичка магистрална мрежа од страна на сите оператори. Сите постојни оператори на македонскиот пазар имаат обврска најдоцна до крајот на јуни 2017 година да достават податоци за веќе изградената инфраструктура до септември 2016 година. Тендерот за давател на USO е објавен на крајот од 2016 година и еден од главните критериуми е задолжителниот износ за рефундирање. Друштвото го доби тендерот и потпиша договори со Агенцијата за следниве универзални услуги:

- Фиксен пристап и пристап на хендикепирани лица (говорни услуги и интернет од најмалку 2Mbit/s брзина на преземање)
- Јавни говорници.

Тендерот за давател на USO заврши на крајот од 2016 година и исто така РЗ Инфомедиа потпиша договор со Агенцијата за универзални услуги за јавни телефонски говорници и целосен телефонски именик и информации.

Следејќи ги трендовите на пазарот и регулативата на ЕУ, Агенцијата донесе одлуки за дерегулација на неколку пазари: дерегулација на сегментот на водови на изнајмени линии и избегнување на регулацијата на услугите за Ethernet изнајмени линии; минималниот пакет на изнајмени линии (малопродажба); пазарот на WLR (Изнајмување на линии на големо); малопродажба на традиционалните фиксни говорни услуги. Друштвото има обврска за цени базирани на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочни инкрементални трошоци („LRIC“).

1.4. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје, мнозински акционер на Друштвото), објави дека е вршена истрага на одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го ангажирал White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на

Белешки кон финансиските извештаи

интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, донесе одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, а коишто беа претходно обелоденети, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и американскиот Закон за спречување на корумпирано однесување во странство (ФЦПА). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД (МП) и Комисијата за хартии од вредност на САД (КХВ) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Во 29 декември 2011 година, Маѓар Телеком објави дека склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком ги објави клучните услови од спогодбата со МП и КХВ на 29 декември 2011 година. Поконкретно, Маѓар Телеком објави дека склучил договор за одложено гонење за период од две години (ДОГ) со МП. ДОГ истече на 5 јануари 2014 година, а врз основа на барањето на МП доставено во согласност со ДОГ, Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија, на 5 февруари 2014 година, ги отфрли обвиненијата против Маѓар Телеком.

Во врска со локалната истрага од страна на државните органи во Македонија, а во однос на претходно обелоденетата информација во Финансиските извештаи на Друштвото за претходните години, кривичната постапка во основниот суд е во тек.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од кое било регулаторно тело или други надворешни страни, освен како што е претходно обелоденето, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи можат да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Овие финансиски извештаи, во сите материјални износи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (објавен во Службен весник на РМ бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10, 24/11, 166/12, 70/13, 119/13, 120/13, 187/13, 38/14, 41/14, 138/14, 88/15, 192/15, 6/16, 30/16 и 61/16) и Правилникот за водење сметководство (Издадени во Службен весник на РМ бр. 159/2009 и 164/2010), кадешто беа објавени Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), од МСФИ 1 до МСФИ 8, Меѓународните сметководствени стандарди (МСС) од МСС1 до МСС 41, Толкувањата на Комисијата за толкување на меѓународно финансиско известување (КТМФИ) од КТМФИ 1 до КТМФИ 17 и Толкувањата на Постојниот комитет за толкување ПКТ од ПКТ7 до ПКТ 32, кои беа издадени. МСФИ 9, МСФИ 10, МСФИ 11, МСФИ 12, МСФИ 13, МСФИ 15, МСФИ 16, КТМФИ 18, КТМФИ 19, КТМФИ 20 и КТМФИ 21 не се вклучени во Правилникот за водење сметководство и не се применети од страна на Друштвото. МСФИ (вклучувајќи го и МСФИ1), беа првично објавени во Службен весник во 1997 година и оттогаш беа неколку пати ажурирани. Последното ажурирање беше во декември 2010 година.

Друштвото ги применува сите релевантни стандарди, измени и толкувања кои се објавени во Службен весник.

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што оценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

Белешки кон финансиските извештаи

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациска валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациска валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември беа како што следи:

	2017	2016
	МКД	МКД
1 УСД	51,27	58,33
1 ЕУР	61,49	61,48

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (расположливи за продажба и по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

Објективната вредност на финансиските инструменти кои се тргуваат е одредена повикувајќи се на нивната пазарна цена на крајот на известувачкиот период. Ова е најчесто применливо за финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Објективната вредност на останатите финансиски инструменти кои не се тргуваат на активен пазар се одредува преку користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски е исто така одредена со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Претпоставките кои се применети во пресметките на објективна вредност се предмет на неизвесности. Промените во претпоставките кои се применети во пресметките може да имаат влијание на сегашните вредности, објективните вредности и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските инструменти. Анализата на сензитивност поврзана со финансиските инструменти на Друштвото се дадени во белешка 3.

2.3.1. Финансиски средства

Друштвото ги класификува финансиските средства во следниве категории:

- финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата

Белешки кон финансиските извештаи

- б) заеми и побарувања
- в) финансиски средства расположливи за продажба

Класификацијата зависи од целите за коишто се стекнати овие средства. Раководството ја определува класификацијата на финансиските средства при првичното признавање.

Стандардните продажби и купувања на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, т.е. на датумот на кој Друштвото презело обврска за продажба или купување на средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трансакциските трошоци за сите финансиски средства коишто не се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата. Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат по објективна вредност, а трансакциските трошоци се признаваат како трошок во добивката или загубата за годината.

На секој датум на извештајот за финансиска состојба, Друштвото проценува дали има објективни докази дека финансиското средство е оштетено. Постојат објективни докази за оштетување доколку како резултат на настани на загуба што се случиле по првичното признавање на средството има влијание на проценетите идни парични текови на финансиското средство или група на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат.

Загубите од оштетување на финансиски средства се признаваат во Добивката или загубата наспроти сметки за исправка за да се намали сегашната вредност се до депривирање на финансиското средство, кога нето сегашната вредност (вклучувајќи и било какви загуби од оштетување) се депривира од извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите при депривирањето се пресметуваат како разлика помеѓу приливите од продажба и нето сегашната вредност којашто е депривираена.

Финансиските средства престануваат да се признаваат (депривирање) кога правото да се примаат парични приливи од инвестицијата е истечено или пренесено и Друштвото ги има пренесено значајните ризици и придобивки од сопственоста.

- (а) Финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата

Оваа категорија ги содржи оние финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата при нивното првично признавање. Финансиското средство е класификувано во оваа категорија доколку е така одредено од страна на раководството кое донесува одлуки за набавка и продажба врз основа на нивната објективна вредност во согласност со стратегијата за инвестирање на Друштвото за чување на вложувањата во сопственото портфолио се до моментот на појавување на поволни пазарни услови за нивна продажба.

Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се прикажуваат по објективна вредност. Добивките и загубите коишто произлегуваат од промената на објективната вредност на финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настануваат.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да ја добие наплатата на истата и кога економските користи се веројатни.

- (б) Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активниот пазар. Тие се вклучени во тековни средства, со исклучок на оние чие доспевање е по 12 месеци, по датумот од извештајот за финансиска состојба. Овие се класифицирани како нетековни средства.

Следниве ставки се вклучени во категоријата „заеми и побарувања“:

- парични средства и еквиваленти на паричните средства
- депозити над 3 месеци
- побарувања од купувачите
- побарувања од и заеми на трети лица
- заеми за вработени
- останати побарувања

Белешки кон финансиските извештаи

Заемите и побарувањата првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Доколку се случи исправка на вредноста на парични средства и еквиваленти на паричните средства, истата ќе биде признаена во добивката или загубата (расходи од финансирање).

Побарувања од купувачите и останати побарувања

Побарувањата од купувачите и останатите побарувања првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка намалени за исправка на вредноста заради оштетување. Исправката на вредност заради оштетување на побарувањата од купувачите и останатите побарувања се формира кога постојат објективни докази дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани износи согласно основниот договор. Значајните финансиски потешкотии на должникот, веројатноста дека ќе влезе во стечај или финансиска реорганизација и задоцнетото плаќање како и наплатата се сметаат за индикатори дека побарувањето е оштетено.

Доколку има објективни докази дека настанало оштетување на заеми и побарувања признаени по амортизирана вредност, износот на исправката на вредност се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на предвидените идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои се уште не се случени) дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на финансиското средство (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Сегашната вредност на средството е намалена со користење на сметка за исправка, а износот на загубата е признаен во добивката или загубата (Останати расходи од работењето - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Политиката на Друштвото за групна проценка за оштетување се базира на старосната структура на побарувањата поради големиот број на релативно слични видови на купувачи.

За најголемите купувачи, странските купувачи, за корисниците на интерконекциски услуги, како и за купувачи кои се во процес на ликвидација или стечај, исправката е пресметана на индивидуална основа. Индивидуално вреднување исто така се врши во посебни околности.

Кога побарувањето од купувачот е ненаплатливо, се отпишува преку добивката или загубата (Останати оперативни трошоци - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања) со паралелно ослободување на кумулираната исправка на сметката за исправка на побарувањата од купувачите. Последователните враќања на износите претходно отпишани се пребиени со признаените исправки на вредност во добивката или загубата.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка на побарувањата. Сегашната вредност на финансиското средство на датумот на кој се враќа загубата не смее да ја надмине амортизираната вредност која би била пресметана доколку оштетувањето не било признаено. Износот на вратената загуба ќе биде признаена во добивката или загубата како намалување на Останати расходи од работењето (Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Износите кои се должат кон и побаруваат од другите мрежни оператори се прикажани на нето основа во случаите каде постои право за пребивање и износите се подмируваат на нето основа (како на пример побарувањата и обврските поврзани со меѓународен сообраќај).

Заеми за вработени

Заемите за вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на дадените заеми и првичната објективна вредност на заемите за вработени се признава како однапред платени користи на вработени, и ја намалува категоријата Заеми за вработени. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека

Белешки кон финансиските извештаи

однапред платените користи на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот.

Загубите од исправката на вредноста на заемите за вработени, доколку се случат, се признаваат во добивката или загубата (трошоци за вработени).

(в) Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативи кои се или одредени во оваа категорија или не се класифицирани во некоја од другите категории. Тие се вклучени во нетековните средства освен ако раководството има намера да ги продаде финансиските средства во рок од 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба. Стекнувањето и продажбата на финансиските средства се признаваат на денот на тргувањето - датумот на кој Друштвото се обврзува да купи или продаде некое средство.

По првичното признавање, сите финансиски средства расположливи за продажба се мерат по објективна вредност со исклучок на некој инструмент кој што не е котиран на активниот пазар и чија што објективна вредност не може реално да се измери и во тој случај истиот се прикажува по набавна вредност, вклучувајќи ги трансакциските трошоци намалени за трошоците на оштетувањето. Намерата на Друштвото е да ги отуѓи овие средства кога ќе се појават поволни услови на пазарот за нивна продажба. Промените на објективната вредност на финансиските средства кои се класификувани како расположливи за продажба се признаваат во Останата сеопфатна добивка. Кога финансиските средства, класификувани како расположливи за продажба ќе се продадат или ќе претрпат оштетување, акумулираната објективна вредност, признаена во капиталот, се вклучува во добивката или загубата, како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност.

Друштвото оценува на секој датум на извештајот за финансиска состојба дали има објективен доказ дека финансиското средство е оштетено. Објективен доказ за оштетување има, кога како резултат на настани на загуба кои се случиле по првичното признавање на средството има влијание врз проценетите идни парични текови на финансиските средства или групата на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат. Доколку постои таков доказ за финансиски средства расположливи за продажба, кумулативната нереализирана добивка (доколку постои) е рекласифицирана од Останата сеопфатна добивка во Добивката или загубата и секоја останата разлика е исто така признаена во Добивката или загубата (Финансиски приходи). Загубите поради оштетување признаени за капитални инструменти не се признаваат повторно преку добивката или загубата.

Доколку финансиските средства расположливи за продажба се продадени или откупени, и поради тоа депризнаени, корекцијата на објективната вредност акумулирана во капитал е рекласифицирана од Останата сеопфатна добивка во Добивката или загубата (Финансиски приходи).

2.3.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучува трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот и доколку номиналната продажна цена е повисока од набавната

Белешки кон финансиските извештаи

вредност на телефонот. Доколку номиналната продажна цена е пониска од набавната, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и рабати и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демантирање и отстранување на средството, како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37-Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Во 2011 година, беше донесен Закон за постапување со нелегално изградени објекти, според кој Друштвото ќе има одредени издатоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и инфраструктурата на фиксната телефонија во согласност со применливите закони во Република Македонија. Друштвото ги капитализира овие издатоци при нивното настанување. Издатоците што се капитализирани се вклучени во рамките на Недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Ставките од недвижностите, постројките и опремата беа ревалоризирани на крајот на годината со примена на официјалните коефициенти базирани на пораст на индексот на цените на основните индустриски производи. Таквите коефициенти се применуваат на набавната или ревалоризираната вредност и на исправката на вредноста за да се дојде до вредноста приближна на трошоците за замена. Нето ефектот на ревалоризацијата се евидентираше како ревалоризациона резерва. Последна ревалоризација беше извршена во 2000 година.

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се отпишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во добивката или загубата како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата (Останати оперативни приходи/трошоци).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба.

Белешки кон финансиските извештаи

Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Процентниот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2017	2016
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски центри	7-10	7-10
Базни станици	10	10
Компјутери	4-6	4
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	5-10	5-10
Останато	2-15	2-15

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Ставките на нематеријалните средства се ревалоризираат на крајот на годината со примена на официјалните коефициенти базирани на пораст на индексот на цените на индустриските производи. Таквите коефициенти се применуваат на набавната или ревалоризираната вредност и на исправката на вредноста за да се дојде до вредноста приближна на трошоците за замена. Нето ефектот на ревалоризацијата се евидентираше како ревалоризациона резерва. Последната ревалоризација беше извршена во 2000 година.

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат. Нови софтверски модули, кои не може да се користат независно од постоечкиот софтвер (верзии), туку комбинирано со функционалностите на основната верзија и се имплементации на подобрен софтвер, кои се карактеризираат со систематски надградби, ревизии или проширувања на претходните верзии на постоечкиот софтвер претставуваат последователни трошоци за претходната верзија и се капитализираат доколку тие ги исполнуваат критериумите за капитализација, односно, доколку се совпаѓаат со креирањето на дополнителни функционалности. Како резултат на тоа, трошоците за верзиите се капитализираат како дел од основната верзија и се амортизираат заедно со остатокот од сегашната вредност во текот на преостанатиот корисен век на основниот софтвер. Ако постојат индикации дека софтверот ќе се користи подолго од тековниот корисен век како резултат на дополнително капитализирани трошоци, корисниот век на основната верзија на софтверот се ревидира, и доколку е применливо се продолжува.

Основните активности на Друштвото се во областа на фиксната и мобилната телефонија во Македонија. Вообичаено, за овие активности потребно е стекнување на лиценци/права на користење на радиофреквенции, кои најчесто содржат иницијални надоместоци и годишни надоместоци. За секоја стекната лиценца/право на користење на радиофреквенција, Друштвото проценува дали износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери на почетокот на периодот на важност на лиценцата. Доколку Друштвото процени дека износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери, сегашната вредност на идните годишни надоместоци се капитализира како дел од набавната вредност на лиценцата, во спротивно ваквите надоместоци се признаваат како трошоци (Останати расходи од работењето) во периодот за кој се однесуваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основа на кои истите се стекнати и се амортизираат на правилинска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 12).

Права за емитување на телевизиски содржини се капитализираат како нематеријални средства ако сите од наведените услови се остварени: сигурноста на испораката на содржината, нераскинлив рок на договорот од најмалку 12 месеци и тоа дека набавната вредност на правата може со сигурност да се процени. Права за емитување на

Белешки кон финансиските извештаи

телевизиски содржини се амортизираат во текот на времетраењето на договорите. Финансиските обврски кои произлегуваат од капитализираните права за емитување на телевизиски содржини се признаваат во извештајот за финансиската состојба како останати финансиски обврски. Амортизирањето на дисконтот се признава како Расходи од камати и се признаваат во категоријата Расходи од финансирање. Соодветно, одливот на парични средства по овој основ се признаваат како парични текови од финансиски активности.

Процентниот корисен век е како што следи:

	2017	2016
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	18
3G и 2G лиценци	10	10
4G лиценца	20	20

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на процентниот корисен век на траење на нематеријалните средства. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот од кој се расположливи за употреба. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно (види белешка 12).

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат за оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units - CGUs).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како пондериран просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Белешки кон финансиските извештаи

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, вклучувајќи ги и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите како сопствени акции се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции повторно се издаваат состојбата на сопствени акции се намалува за вредноста по која што се купени акциите, а се зголемува капиталот, додека добивката или загубата се признаваат во капиталот (Задржана добивка). Трансакциите поврзани со сопствените акции се евидентираат на денот на трансакцијата.

2.12. Законски резерви

Согласно локалната законска регулатива, Друштвото беше обврзано да издвојува минимум 15 проценти од нето добивката за годината како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Со измените на Законот за трговски друштва во сила од 1 јануари 2013 година Друштвото е обврзано да издвојува минимум 5 проценти од нето добивката за годината според локалните општоприфатени сметководствени принципи, како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десетина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

2.13. Ревалоризациони резерви

Ревалоризационите резерви се однесуваат на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства и претставува кумулативен пораст на сегашната вредност користејќи ги официјалните коефициенти на пораст на индексот на цените на индустриски производи на денот на ревалоризацијата. Последната ревалоризација на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства беше извршена во 2000 година. Кога ревалоризираниите средства се целосно амортизирани или отпишани соодветниот дел од ревалоризационата резерва се пренесува во Задржана добивка.

2.14. Приходи

Приходите од дадени услуги и продажба на опрема (види белешка 16), се прикажани намалени за ДДВ и попусти. Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, и кога е веројатно дека ќе настане прилив на идни економски користи во Друштвото и сите останати специфични критериуми за признавање од МСС 18 за продажбата на производи и давањето на услуги се исполнети за давањето на секоја од услугите на Друштвото и продажбата на производи.

На купувачите на Друштвото им се доделуваат поени за лојалност (кредитни поени) врз основа на користењето на услугите на Друштвото, вклучувајќи го и навременото плаќање на фактурите. Наградите за лојалност можат да се акумулираат и искористат со цел да се остварат идни придобивки (пр. телефони, телекомуникациска опрема и сл.) од операторите на Друштвото. Кога купувачите ќе ги заработат нивните кредитни поени, објективната вредност на заработените кредитни поени се одзема од фактурираниот приход на купувачот, и се признава во Останати обврски (Одложен приход). При искористувањето (или истекувањето) на поените, Одложениот приход се ослободува во приход како што купувачот го искористува (или откажува) неиспорачаниот елемент од пакетот.

Приходите од оперативен наем се признаваат на праволиниска основа во текот на периодот во кој се дава услугата.

2.14.1. Приходи од фиксна и мобилна телефонија

Приходите произлегуваат од услуги дадени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците вообичаено вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај. Друштвото ги смета различните елементи на ваквите

Белешки кон финансиските извештаи

договори како поединечни приходи и го признава секој од овие приходи користејќи го методот на остаточна вредност. Овие елементи се идентификувани и поделени, бидејќи истите имаат самостојна вредност и се продаваат и одделно освен во пакет. Затоа Друштвото признава приход за сите овие елементи користејќи го методот на остаточна вредност при што вредноста земена во предвид за алоцирање на поодделните елементи е еднаква на вкупната вредност земена во предвид минус објективната вредност на неискористените елементи.

Друштвото им овозможува на купувачите теснопојасен и широкопојасен пристап до неговата фиксна, мобилна и телевизиска мрежа. Приходите од услуги се признаваат кога услугите се дадени во согласност со договорните одредби и услови. Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Приходите и трошоците поврзани со продажба на телекомуникациска опрема и додатоци се признаваат кога производите се доставени, под услов да не постојат неисполнети обврски од страна на Друштвото кои имаат влијание врз конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот.

Приходите од аудио текст услуги (говорни и неговорни) се признаени на бруто основа бидејќи обезбедувањето на овие услуги преку мрежата е одговорност на Друштвото, Друштвото ја утврдува цената на овие услуги и ги сноси значајните ризици од овие услуги, во спротивно се прикажани на нето основа.

Клиентите можат да купат припејд картички за мобилен, јавни говорници и интернет („припејд картички“) кои им овозможуваат на тие претплатници да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Клиентите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката е поминат со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се корисници на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други даватели на услуги и останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за телефонски разговори. Овие приходи од големопродажен (дојдовен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекции) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен снабдувач на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаени во периодот на користење на мрежата.

2.14.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи на корисниците. Приходите од говорни и услуги за податоци кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на корисникот.

Приходите од договори за интегрирани решенија кои бараат доставување на производи и/или услуги генерално се покриени со договори со фиксни цени и приходите се признаваат врз основа на процент на довршеност земајќи го превид односот на направените трошоци за извршената работа во врска со договорот и проценетите вкупни трошоци од договорот.

Приходите од продажбата на хардвер се признаваат кога ризикот од сопственоста значително ќе се пренесе на корисникот, обезбедувајќи дека не постојат неисполнети обврски кои влијаат на конечното прифаќање на договорот од страна на корисникот. Било какви трошоци во однос на овие обврски се признаваат кога соодветниот приход е признаен.

Приходите од договори за изградба се евидентираат со употреба на метода на процент на довршеност. Степенот на довршеност се утврдува врз основа на трошоците направени до тој датум во однос на проценетите вкупни трошоци. Побарувањата од договори за изградба се класификуваат во извештајот за финансиската состојба како Побарувања од купувачи и останати побарувања.

Белешки кон финансиските извештаи

2.15. Користи за вработените

2.15.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ни една друга пензиска програма или план за пост пензиски користи и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото за кои е признаена соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни користи на тековните и поранешните работници.

2.15.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.15.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.16. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 18.

2.17. Данок на добивка

Во согласност со одредбите на Законот за данок на добивка, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со ова данокот на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка.

Белешки кон финансиските извештаи

2.18. Наеми

2.18.1. Оперативен наем - Друштвото како наемодавател

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18.2. Оперативен наем - Друштвото како наемател

Трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во добивката или загубата на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.19. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

2.20. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

2.21. Сегменти

Оперативните сегменти на Друштвото се базираат на деловните сегменти, деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато, што е во согласност со интерните извештаи доставени до главните извршни носители на одлуки, Главниот извршен директор (ГИД) и Главен оперативен директор (ГОД), кои добиваат совети од Менаџмент Колегиум на Друштвото (МК) на Друштвото. ГИД и ГОД се одговорни за алокација на ресурсите, и оценување на остварувањата на оперативните сегменти. Сметководствените политики и принципите на мерење на оперативните сегменти се исти со тие на Друштвото, опишани во делот Значајни сметководствени политики (види белешка 2). Во финансиските извештаи известувањето за сегментите на Друштвото се врши на начин којшто е конзистентен со интерното известување.

Приходите на оперативните сегменти вклучуваат приходи од надворешни корисници и нема внатрешен приход генериран од останатите сегменти.

Резултатите на Оперативните сегменти ГИД, ГОД и Менаџмент Колегиумот ги надгледуваат преку Директна маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања

ГИД, ГОД и МК не ги надгледуваат средствата и обврските на ниво на сегменти.

2.22. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки може да се рекласифицирани за цели на споредливост. Нема материјални промени направени за цели на споредливост, освен детално опишаните во соодветните белешки, доколку постојат.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата, освен финансиските средства класифицирани како расположливи за продажба кои се признаваат во останата сеопфатна добивка. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и ризици од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на објективната вредност и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските средства и

Белешки кон финансиските извештаи

обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни и кредитни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот и резервите на Друштвото.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните парични текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени” и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, МСФИ 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабли на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал. Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијаблите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина: затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи се ажурирани за да ја одразуваат тековната економска ситуација.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик на Друштвото е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки од нето обврски преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР.

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти деноминирани во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

На 31 декември 2017 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 8.251 илјади, соодветно. На 31 декември 2016 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 14.509 илјади, соодветно. На 31 декември 2017 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 2.466 илјади соодветно. На 31 декември 2016 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 31.865 илјади соодветно.

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансискиот инструмент ќе се променат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени

Белешки кон финансиските извештаи

бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци. Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема варијабилни каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијае врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2017 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.185.636 илјади при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 11.856 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2016 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.111.256 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 11.113 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акционерски капитал на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијабилите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2017 година и 31 декември 2016 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијабилите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2017 година Друштвото има МКД 63.925 илјади инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои што јавно се тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 12.785 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои јавно се тргуваат на македонската берза на 31 декември 2016 година изнесува МКД 60.366 илјади, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 12.073 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката за годината.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

Белешки кон финансиските извештаи

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција
- По усогласување и договор со матичното друштво овие правила може да бидат променети за да се обезбеди целосна покриеност на кредитниот ризик. Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција.

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на тужење, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитен ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за признаената исправката на вредноста и износот на депозитите во банки на денот на Извештајот за финансиска состојба.

Најголемата вредност на депозит во 2017 година е МКД 430.435 илјади деноминирани во ЕУР 7.000 илјади (2016: МКД 178.295 илјади деноминирани во ЕУР 2.900 илјади). Дополнително Друштвото има депозити во 1 домашна банка (2016: 1 домашна банка). Друштвото има обезбедено залог (гаранција) што го намалува кредитниот ризик за нивото на депонираниот износ во соодветната банка.

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио треба да остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на паричните текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2017 и 2016 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба

Белешки кон финансиските извештаи

бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2017 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или доспеваат за			
		помалку од 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 12 месеци до 5 години
Обврски кон добавувачи	1.077.565	588.357	489.208	-	-
Обврски кон поврзани страни	313.798	301.480	12.318	-	-
Останати финансиски обврски	1.044.150	142.820	83.529	261.226	556.575
	2.435.513	1.032.657	585.055	261.226	556.575

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2016 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или доспеваат за			
		помалку од 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 12 месеци до 5 години
Обврски кон добавувачи	1.075.843	345.188	730.655	-	-
Обврски кон поврзани страни	507.701	505.209	2.492	-	-
Останати финансиски обврски	703.165	134.582	53.007	324.571	191.005
	2.286.709	984.979	786.154	324.571	191.005

3.2. Управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2017 година е МКД 14.163.409 илјади, според локалните општоприфатени сметководствени принципи (2016: МКД 13.830.156 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2016: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 958.389 илјади (2016: МКД 958.389 илјади) претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 15.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана во финансиските извештаи на Друштвото подготвени според локалните општоприфатени сметководствени принципи, зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат, односно резерви кои ги надминуваат законските резерви и останатите резерви определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Белешки кон финансиските извештаи

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и останати обврски, главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднуваат и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во проценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. На пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 242,572 илјади (2016: МКД 255.833 илјади). Види белешка 11 и 12 за промените направени во корисниот век во 2017 година.

Друштвото постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се на Универзален мобилен телекомуникациски систем (UMTS) и LTE (Долгорочна еволуција) технологија, базирани на широкопојасни услуги во мобилните комуникации како и поставување на оптички кабли во работењето на фиксната телефонија. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Друштвото спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со постоечките платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постоечките платформи вообичаено не треба да се скратува.

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Износот на надоместувачката вредност примарно се добива по пат на пресметка на употребна вредност, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку со методот на употребна вредност е утврдено оштетување, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоците за продажба (ако можат да се утврдат), за да се пресмета точниот износ на оштетувањето. Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетување базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 2% (2016: 2%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Дисконтната стапка која се користеше беше 8,39% (2016: 8,06%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување.

Белешки кон финансиските извештаи

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1 (б)). Овие фактори се разгледуваат периодично, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Во 2017 година Друштвото спроведе детална анализа на групите на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со нови стапки за исправка на побарувањата во 2017 година.

Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%, Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети (види белешка 14 и 27).

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Трошоците за стекнување на претплатници примарно вклучуваат загуби од продажба на опрема (приходите и трошоците се прикажани на бруто основа) и надоместоци платени на агенти за стекнување на нови претплатници или задржување на постојните. Агентите на Друштвото исто така, дел од своите агенциски провизии користат за маркетинг активности за производите на Друштвото, додека определен дел од маркетинг трошоците на Друштвото можат исто така да се сметаат како дел од трошоците за стекнување на претплатници. Директните надоместоци наплатени од претплатниците за активирање или поврзување се маргинални во споредба со трошоците за стекнување. Овие приходи и трошоци се признаени кога претплатникот ќе биде приклучен на фиксната или мобилната мрежа на Друштвото. Ваквите трошоци или приходи не се капитализирани или одложени. Овие трошоци за стекнување (загуби) се признаваат веднаш како трошоци (Останати расходи од работењето) бидејќи не се точно деливи од другите маркетинг трошоци. Вкупниот износ на трошоци за надоместоци платени на агенти во 2017 година изнесува МКД 95.079 илјади (2016: МКД 98.083 илјади).

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2017	2016
Депозити по видување	280.013	645.033
Парични средства во банки	225.117	287.766
Парични средства во благајна	17.245	8.223
	<u>522.375</u>	<u>941.022</u>

Каматната стапка на депозити по видување во банки е 0,35% на годишно ниво (2016: 0,35% на годишно ниво). Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Белешки кон финансиските извештаи

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства е деноминирана во следните валути:

Во илјади денари	2017	2016
МКД	336.031	732.005
ЕУР	122.772	157.221
УСД	63.572	51.796
	<u>522.375</u>	<u>941.022</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки со банкарска гаранција по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2017	2016
Кредитен рејтинг на гарантот: А	472.044	903.953
	<u>472.044</u>	<u>903.953</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки по кредитен рејтинг, во локални банки без банкарска гаранција (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2017	2016
Кредитен рејтинг: А+	387	-
Кредитен рејтинг: BBB+	-	304
Кредитен рејтинг: BBB-	-	3.684
Кредитен рејтинг: BB+	5.003	-
Кредитен рејтинг: BB	942	-
Кредитен рејтинг: BB-	-	2.969
Кредитен рејтинг: RD	19.176	20.884
Депозити по видување во локални банки без кредитен рејтинг	7.578	1.005
	<u>33.086</u>	<u>28.846</u>

Кредитниот рејтинг во прегледот погоре го претставува кредитниот рејтинг на локалната банка или кредитниот рејтинг на матичната банка доколку не е расположлив кредитен рејтинг за локалната банка.

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Во 2017 година депозитите во банки претставуваат парични средства во домашна банка, со каматна стапка од 0,25% до 0,27% на годишно ниво (2016: од 0,90% до 1,20% на годишно ниво) и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банки е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
МКД	250.041	-
ЕУР	430.465	178.457
	<u>680.506</u>	<u>178.457</u>

Во продолжение е прегледот на депозити во банки по категории и по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2017	2016
Кредитен рејтинг на гарантот: А	680.506	178.457
	<u>680.506</u>	<u>178.457</u>

Белешки кон финансиските извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

Во илјади денари	2017	2016
Побарувања од купувачи - домашни	4.387.015	4.494.769
Намалено за: исправка на вредноста	(1.919.797)	(1.839.150)
Побарувања од купувачи-домашни-нето	2.467.218	2.655.619
Побарувања од купувачи-странски	77.945	173.744
Намалено за: исправка на вредноста	(27.554)	(12.776)
Побарувања од купувачи-странски-нето	50.391	160.968
Побарувања од поврзани страни	222.454	392.513
Заеми за вработени	56.107	66.920
Останати побарувања	17.266	16.187
Финансиски средства	2.813.436	3.292.207
Аванси дадени на добавувачи	117.978	137.227
Намалено за: исправка на вредноста	(62.923)	(62.923)
Аванси дадени на добавувачи - нето	55.055	74.304
Претплати и пресметани приходи	356.093	321.763
	<u>3.224.584</u>	<u>3.688.274</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(44.792)	(54.261)
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи - домашни	(285.843)	(291.782)
Тековен дел	<u>2.893.949</u>	<u>3.342.231</u>

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 28).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница.

Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 4,55% годишно (2016: 4,55% годишно).

Нетековниот дел од Заеми за вработени претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 10 години од денот на извештајот за финансиска состојба. Нетековниот дел од Побарувања од купувачи претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 4 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2017 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 2.386.311 илјади (2016: МКД 2.406.375 илјади) има исправка на вредноста.

Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Помалку од 30 дена	253.872	219.180
Помеѓу 31 и 180 дена	163.725	234.794
Помеѓу 181 и 360 дена	139.064	205.951
Повеќе од 360 дена	1.829.650	1.746.450
	<u>2.386.311</u>	<u>2.406.375</u>

На 31 декември 2017 година, побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 141.407 илјади (2016: МКД 138.608 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Тие главно се однесуваат на деловни корисници и државни институции кои припаѓаат во одредена категорија и согласно старосна структура се застарени, но нема исправка, врз основа на минато искуство за однесувањето на купувачите при плаќање, исто така и побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови за кои не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни, и корисници на услуги за интерконекција кои се проценуваат на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и сегашните очекувања (види белешка 2.3 и 4.3).

Белешки кон финансиските извештаи

Анализата на овие застарени побарувања од домашни купувачите е дадена подолу:

Во илјади денари	2017	2016
Помалку од 30 дена	13.716	73.953
Помеѓу 31 и 60 дена	21.922	9.728
Помеѓу 61 и 90 дена	7.305	13.625
Помеѓу 91 и 180 дена	25.673	14.967
Помеѓу 181 и 360 дена	32.479	6.359
Повеќе од 360 дена	40.312	19.976
	<u>141.407</u>	<u>138.608</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 1.919.797 илјади (2016: МКД 1.839.150 илјади). Од оваа вредност, МКД 1.711.668 илјади (2016: МКД 1.643.242 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања, додека вредноста од МКД 74.800 илјади (2016: МКД 60.972 илјади) се побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност. Дополнително Друштвото има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 133.329 илјади (2016: МКД 134.937 илјади). Вкупниот износ на исправката на побарувања од странски купувачи е МКД 27.554 илјади (2016: МКД 12.776 илјади).

Износот на исправка главно е резултат на побарувања кои се доспеани повеќе од 720 дена. Вкупната вредност на побарувањата за кои е направена исправка за целата нивна вредност е МКД 1.695.593 илјади (2016: МКД 1.640.519 илјади). Овие побарувања се главно од купувачи кои се исклучени во две насоки, купувачи кои се демонтирани, тужени купувачи и купувачи кои веќе не ги користат услугите на Друштвото.

Објективните вредности на финансиските средства во побарувања од купувачите и останати побарувања по категории се како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Побарувања од купувачи-домашни	2.467.218	2.655.619
Побарувања од купувачи-странски	50.391	160.968
Побарувања од поврзани страни	222.454	392.513
Заеми за вработени	56.107	66.920
Останати побарувања	17.266	16.187
	<u>2.813.436</u>	<u>3.292.207</u>

Движење на исправката на вредноста на сомнителни и спорни побарувања од домашни купувачи:

Во илјади денари	2017	2016
Исправка на вредност на 1 јануари	1.839.150	1.799.273
Трошок во текот на годината	139.204	58.025
Отпис	(58.557)	(18.148)
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>1.919.797</u>	<u>1.839.150</u>

Во 2016 и 2017 година нема движење на исправката на вредноста на аванси дадени на добавувачи.

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

На 31 декември 2017 година за побарувањата од странски купувачи има исправка на вредноста во износ од МКД 27.554 илјади (2016: МКД 12.776 илјади).

Белешки кон финансиските извештаи

Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Повеќе од 360 дена	27.554	12.776
	<u>27.554</u>	<u>12.776</u>

На 31 декември 2017 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 42.611 илјади (2016: МКД 136.146 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и тековните очекувања.

Анализата на овие застарени побарувања за кои не е направена исправка од странски купувачи е како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Помалку од 30 дена	7.329	3.492
Помеѓу 31 и 60 дена	431	14.063
Помеѓу 61 и 90 дена	13.896	4.554
Помеѓу 91 и 180 дена	4.322	53.893
Помеѓу 181 и 360 дена	1.202	11.053
Повеќе од 360 дена	15.431	49.091
	<u>42.611</u>	<u>136.146</u>

Друштвото има побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 19.566 илјади (2016: МКД 25.403 илјади). За сегашната вредност на заемите и побарувањата, кои инаку би биле застарени, а за кои условите биле обновени, не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2017	2016
МКД	2.347.174	2.566.837
ЕУР	435.005	301.591
УСД	109.525	471.429
Останато	2.245	2.374
	<u>2.893.949</u>	<u>3.342.231</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи коишто не се застарени, ниту пак им е извршена исправка на вредноста се како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Група 1	1.438.065	1.459.891
Група 2	102.269	116.229
Група 3	33.120	81.884
	<u>1.573.454</u>	<u>1.658.004</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од странските купувачи коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Група 1	7.780	24.822
	<u>7.780</u>	<u>24.822</u>

Група 1 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија без исклучувања во последните 12 месеци.

Група 2 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија до 3 исклучувања во последните 12 месеци.

Група 3 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија со повеќе од 3 исклучувања во последните 12 месеци.

8. ДАНОЦИ

Почнувајќи од 1 јануари 2014 година беше изменет Законот за данок на добивка со што данокот на добивка се плаќа во моментот на распределување на дивидендата без оглед на сопственичката структура. Во согласност со овие измени коишто се применливи од јануари 2014 година, данокот на добивка во Македонија повеќе ги нема карактеристиките на даноците по задршка. Последователно, во согласност со МСС 12, данокот на добивка којшто произлегува од исплата на дивиденди беше пресметан како обврска и расход во периодот во кој беа прикажани дивиденди, без оглед на фактичкиот датум на исплата или периодите за кои биле исплатени дивидендите. Ова резултираше со признавање на трошок за данок на добивка во износ од 271.615 илјади денари во првото тромесечје од 2014 година за дивидендите распределени во 2014 година (види белешка 22).

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој ќе се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кои основницата за пресметка данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на законот, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за признаените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени, данокот на добивка за годината беше пресметан и прикажан во извештајот за сеопфатна добивка. Дополнително, по измените на законот, данокот даночната основница по ставките за корекција на (непризнаените трошоци и даночни ослободувања) е презентирана како дел од расходот за данок на добивка во извештајот за сеопфатна добивка (види белешка 2.17).

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за претходните години. Исто така ревизија на персоналниот данок беше извршена од даночните власти за периодот од 1 јануари 2005 година до 31 март 2006 година. Во текот на 2010 година има спроведено ревизија од страна на Управата за јавни приходи, за данок на добивка периодот од 2005 до 2009 година како и, задржан данок за 2007 и 2008. Покрај тоа, во 2011 година Управата за јавни приходи спроведе ревизија за задржаниот данок за 2010 година и даночна ревизија на одредени договори за услуги од перспектива на трансферни. Во 2012 година Управата за јавни приходи спроведе даночна ревизија за ДДВ за август 2012 година во Друштвото. Во 2012 година Управата за јавни приходи изврши даночна ревизија за данок на добивка во Друштвото за периодот од 2005 до 2011 година и даночна ревизија за ДДВ за периодот од 2005 до 2009 година. Во текот на 2016 и 2017 година Управата за јавни приходи изврши ревизија на данокот на добивка за период од 2013-2015 година.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

Белешки кон финансиските извештаи

8.1. Побарувања за останати даноци

Во илјади денари	2017	2016
Побарувања за ДДВ	13.247	11.839
Останати даночни побарувања	928	1.006
	<u>14.175</u>	<u>12.845</u>

8.2. Обврски за останати даноци

Во илјади денари	2017	2016
Обврски за ДДВ	48.608	39.255
	<u>48.608</u>	<u>39.255</u>

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2017	2016
Материјали	110.604	121.106
Трговска стока	257.206	336.491
Исправка на вредноста на залихите	(29.689)	(19.277)
	<u>338.121</u>	<u>438.320</u>

Движење на исправката на вредност на залихите:

Во илјади денари	2017	2016
Состојба на 1 јануари	19.277	20.918
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	11.228	(444)
Намалување на вредноста на залихите	21.649	24.497
Отпис	(22.465)	(25.694)
Состојба на 31 декември	<u>29.689</u>	<u>19.277</u>

Исправката на вредноста на залихите главно се однесува на трговска стока и застарени материјали. Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба.

10. СРЕДСТВА НАМЕНЕТИ ЗА ПРОДАЖБА

.Во текот на 2016 година, Друштвото донесе одлука за продажба на една зграда. Сегашната вредност на засегнатото средство беше рекласифицирано во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. На 31 декември 2016 година салдото на средствата наменети за продажба вклучува зграда со сегашна вредност од МКД 5.166 илјади.

Во текот на 2017 година, Друштвото донесе одлуки за продажба на една дополнителна зграда и одредени останати средства. Сегашната вредност на засегнатите средства МКД 3.358 илјади, беа рекласифицирани во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. Овие средства заедно со зградата класифицирана во средства наменети за продажба на 31 декември 2016, беа продадени во текот на 2017 година. На 31 декември 2017 година нема средствата наменети за продажба.

Во согласност со МСФИ 5, средствата презентирани како средства наменети за продажба на датумот на билансот на состојба се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Објективната вредност намалена за трошоците за продажба е доминантно во рамките на Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност.

Белешки кон финансиските извештаи

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2016	27.816	6.115.090	24.883.414	4.177.876	1.700.033	36.904.229
Зголемувања	17	845	345.898	66.377	1.038.611	1.451.748
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	36.050	184.292	69.383	(607.227)	(317.502)
Намалувања	-	-	(1.997.341)	(221.902)	-	(2.219.243)
Пренос од/во средства наменети за продажба	-	95.400	-	10.798	-	106.198
На 31 декември 2016	<u>27.833</u>	<u>6.247.385</u>	<u>23.416.263</u>	<u>4.102.532</u>	<u>2.131.417</u>	<u>35.925.430</u>
Амортизација						
На 1 јануари 2016	-	2.423.690	19.897.183	3.268.307	-	25.589.180
Амортизација за годината	-	162.276	987.190	340.798	-	1.490.264
Намалувања	-	-	(1.997.341)	(201.950)	-	(2.199.291)
Пренос од/во средства наменети за продажба	-	45.158	-	5.345	-	50.503
На 31 декември 2016	<u>-</u>	<u>2.631.124</u>	<u>18.887.032</u>	<u>3.412.500</u>	<u>-</u>	<u>24.930.656</u>
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2016	<u>27.816</u>	<u>3.691.400</u>	<u>4.986.231</u>	<u>909.569</u>	<u>1.700.033</u>	<u>11.315.049</u>
На 31 декември 2016	<u>27.833</u>	<u>3.616.261</u>	<u>4.529.231</u>	<u>690.032</u>	<u>2.131.417</u>	<u>10.994.774</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2017	27.833	6.247.385	23.416.263	4.102.532	2.131.417	35.925.430
Зголемувања	46	3.403	370.529	129.881	847.062	1.350.921
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	8.283	193.615	108.993	(396.355)	(85.464)
Намалувања	-	(6.605)	(857.137)	(165.036)	-	(1.028.778)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(16.857)	-	(237)	-	(17.094)
На 31 декември 2017	27.879	6.235.609	23.123.270	4.176.133	2.582.124	36.145.015
Амортизација						
На 1 јануари 2017	-	2.631.124	18.887.032	3.412.500	-	24.930.656
Амортизација за годината	-	162.664	890.278	278.281	-	1.331.223
Намалувања	-	(5.792)	(857.137)	(140.115)	-	(1.003.044)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(13.499)	-	(237)	-	(13.736)
Пренос помеѓу категории на средства	-	-	(8)	462	-	454
На 31 декември 2017	-	2.774.497	18.920.165	3.550.891	-	25.245.553
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2017	27.833	3.616.261	4.529.231	690.032	2.131.417	10.994.774
На 31 декември 2017	27.879	3.461.112	4.203.105	625.242	2.582.124	10.899.462

Во 2017 година, Друштвото капитализираше МКД 36 илјади (2016: МКД 87 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и МКД 8.040 илјади (2016: МКД 19.658) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за инфраструктурата на фиксна линија во согласност со применливите закони во Република Македонија (види белешка 2.6).

Ревизијата на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2017 година, влијаеше врз корисниот век на неколку типови на средства, главно базни станици, оптички кабелски линии, останата техничка опрема и ИТ опрема. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото (види белешка 4.1). Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2017	2018	2019	2020	После 2020
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(20.435)	(18.063)	1.380	11.294	25.824
	(20.435)	(18.063)	1.380	11.294	25.824

Белешки кон финансиските извештаи

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесија, 2G , 3G и 4G лиценци	Останато	Инвестици и во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2016	4.746.616	1.525.417	480.558	57.919	6.810.510
Зголемувања	236.213	-	176.783	172.111	585.107
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	361.145	-	-	(43.643)	317.502
Намалувања	(483.349)	-	-	-	(483.349)
На 31 декември 2016	4.860.625	1.525.417	657.341	186.387	7.229.770
Амортизација					
На 1 јануари 2016	3.731.379	720.621	142.667	-	4.594.667
Амортизација за годината	513.987	108.596	189.650	-	812.233
Намалувања	(483.349)	-	-	-	(483.349)
На 31 декември 2016	3.762.017	829.217	332.317	-	4.923.551
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2016	1.015.237	804.796	337.891	57.919	2.215.843
На 31 декември 2016	1.098.608	696.200	325.024	186.387	2.306.219

Во 2016 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани два договори кои се квалификуваат за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2016 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 176.783 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите, што е 3 години (види белешка 13 и 20).

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесија, 2G , 3G и 4G лиценци	Останато	Инвестици и во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2017	4.860.625	1.525.417	657.341	186.387	7.229.770
Зголемувања	118.387	-	828.853	195.967	1.143.207
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	246.064	-	-	(160.600)	85.464
Намалувања	(624.158)	-	-	-	(624.158)
На 31 декември 2017	4.600.918	1.525.417	1.486.194	221.754	7.834.283
Амортизација					
На 1 јануари 2017	3.762.017	829.217	332.317	-	4.923.551
Амортизација за годината	450.461	108.596	292.867	-	851.924
Намалувања	(624.158)	-	-	-	(624.158)
Пренос помеѓу категории на средства	(454)	-	-	-	(454)
На 31 декември 2017	3.587.866	937.813	625.184	-	5.150.863
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2017	1.098.608	696.200	325.024	186.387	2.306.219
На 31 декември 2017	1.013.052	587.604	861.010	221.754	2.683.420

Во 2017 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани пет договори кои се квалификуваат за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во

Белешки кон финансиските извештаи

2017 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 823.273 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите (види белешка 13 и 20).

Ревизијата на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2017 година влијаеше на голем број средства, главно софтвер. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото. Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2017	2018	2019	2020	После 2020
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(32.306)	(28.564)	23.008	20.470	17.392
	<u>(32.306)</u>	<u>(28.564)</u>	<u>23.008</u>	<u>20.470</u>	<u>17.392</u>

13. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2017	2016
Обврски кон добавувачи - домашни	816.835	845.162
Обврски кон добавувачи - странски	260.730	230.681
Обврски кон поврзани страни	313.798	507.701
Обврски за дивиденда	2.422	2.263
Останати финансиски обврски	<u>975.521</u>	<u>652.008</u>
Финансиски обврски	<u>2.369.306</u>	<u>2.237.815</u>
Пресметани трошоци	1.168.271	1.706.818
Одложен приход	228.968	280.151
Примени аванси	80.709	71.128
Останато	<u>135.787</u>	<u>211.626</u>
	<u>3.983.041</u>	<u>4.507.538</u>
Намалено за нетековен дел:		
Одложени приходи	(5.550)	(8.834)
Останати финансиски обврски	<u>(513.714)</u>	<u>(159.787)</u>
Тековен дел	<u>3.463.777</u>	<u>4.338.917</u>

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 28).

Нетековните одложени приходи имаат период на доспевање до 8 години од датумот на извештајот за финансиска состојба.

Во категоријата Останати финансиски обврски, МКД 3.075 илјади (2016: МКД 187.872 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година. Овие обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Финансиски обврски во износ од МКД 885.645 илјади (2016: МКД 368.866 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со капитализацијата на одредени договори за права за емитување на телевизиски содржини во 2014, 2015, 2016 и 2017 година (види белешка 12). Овие обврски првично се признаваат по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата (види белешка 20). Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 3,25% и 6% годишно, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски. Останатото салдо од категоријата Останати финансиски обврски произлегува од договорни обврски од различни трансакции, од редовното работење на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

Сегашната вредност на тековните обврски е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
МКД	1.495.600	2.040.547
ЕУР	1.813.356	2.088.175
УСД	148.433	204.579
Останато	6.388	5.616
	<u>3.463.777</u>	<u>4.338.917</u>

Со Одлука на Одборот на директори на Друштвото донесена на редовниот состанок на 13 септември 2016 година одобрено е склучувањето на Рамковен договор за заем помеѓу Друштвото, како заемопримач и Маѓар Телеком АД, како заемодавач, под следни услови: вредноста на заемот согласно Рамковниот Договор за заем е во максимален износ од 6 милиони евра (без камата); евентуални задолжувања по основ на овој договор за заем ќе се вршат врз основа на Рамковниот договор за заем и по потреба, проследено со писмено известување до Заемодавачот („Известување за користење на средства“) во коешто ќе биде специфициран датумот на валута на евентуалната исплата и износот на заемот; евентуалните задолжувања врз основа на Рамковниот договор за заем ќе се враќаат во согласност со достапната готовина и земајќи ја предвид оперативната ликвидност на Друштвото до 31 март 2017 година. Друштвото се нема задолжено со било каков износ од Рамковниот Договор за заем.

14. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2016	164.788	67.991	232.779
Зголемувања	15.324	20.153	35.477
Ослободувања	(10.720)	(10.583)	(21.303)
Искористено во периодот	(3.398)	(11.753)	(15.151)
31 декември 2016	<u>165.994</u>	<u>65.808</u>	<u>231.802</u>

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2017	165.994	65.808	231.802
Зголемувања	14.509	18.378	32.887
Ослободувања	(19.257)	(20.435)	(39.692)
Искористено во периодот	(7.339)	(6.411)	(13.750)
31 декември 2017	<u>153.907</u>	<u>57.340</u>	<u>211.247</u>

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2017	2016
Нетековни (Останато)	57.340	65.808
Тековни	<u>153.907</u>	<u>165.994</u>
	<u>211.247</u>	<u>231.802</u>

Резервирањата за правни спорови се однесуваат на одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Постојат одреден број судски спорови за кои е направено резервирање. Раководството направи резервирање за обврската согласно своите најдобри оценки но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни штетни влијанија за исходот на овој спор. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2017 година.

Останати вклучува резервирања направени за законската или договорната обврска на Друштвото да исплати на вработените три просечни месечни плати во Република Македонија на вработените на датумот на пензионирање

Белешки кон финансиските извештаи

(види белешка 2.15.1) и резервирања за долгорочни програми за стимулација (види белешка 29). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во Добивката или загубата.

15. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2017	2016
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	10	10
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2017 и 2016 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	2017	%	2016	%
АД Каменимост Комуникации	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
International Finance Corporation (IFC)	139.220	1,45	139.220	1,45
Останати малцински акционери	262.005	2,74	262.005	2,74
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

15.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции.

Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 1.4).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

15.2. Законски резерви

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 12 април 2016 година ја усвои одлуката за распределба на МКД 279.145 илјади, кои што ја надминуваат законски определената резерва на Друштвото како резултат на присоединувањето на Т-Мобиле Македонија кон Друштвото, во акумулираната добивка на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

16. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2017	2016
Приходи од фиксна телефонија		
Интернет	1.182.764	1.228.667
Говорна услуга – малопродажна	1.083.488	1.195.956
ТВ	679.485	600.147
Говорна услуга – големопродажна	439.034	546.844
Пренос на податоци	274.682	300.240
Опрема	79.692	122.002
Останати приходи	159.437	151.446
	<u>3.898.582</u>	<u>4.145.302</u>
Приходи од мобилна телефонија		
Говорна услуга – малопродажна	2.776.069	2.771.223
Интернет	1.162.643	920.508
Опрема	888.304	804.596
Говорна услуга – големопродажна	632.722	837.700
Пренос на податоци	405.794	373.186
Услуги со посебна цена на чинење	88.037	76.978
Приходи од посетители	73.382	68.274
Останати приходи	179.240	200.070
	<u>6.206.191</u>	<u>6.052.535</u>
SI/IT приход	213.603	359.758
	<u>10.318.376</u>	<u>10.557.595</u>

17. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2017	2016
Плати	677.209	725.833
Придонеси на плати	242.596	255.700
Останати трошоци за вработените	151.687	430.391
Бонуси	103.216	86.965
Капитализирани трошоци за вработените	(84.375)	(74.840)
	<u>1.090.333</u>	<u>1.424.049</u>

Останати трошоци за вработените вклучуваат користи поради прекин на вработувањето, додаток за одмор и други користи, за вработени, менаџери и членови на Одборот на директори кои го напуштиле Друштвото во 2017 година во износ од МКД 85.613 илјади за 27 лица (2016: МКД 366.332 илјади за 360 лица). Од 1 јули 2016 година 244 вработени продолжија да ги извршуваат своите задачи во Ериксон како резултат на потпишаниот договор за Управувани услуги помеѓу Друштвото и Ериксон како партнер за управувани услуги во Македонија. Во согласност со договорот, Ериксон ја презема одговорноста за мрежните активности, активностите за поддршка, теренските активности и пасивните мрежи, како и услугите за одржување на инфраструктурата за фиксните и мобилните мрежи на Друштвото.

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за долгорочните програми за стимулација (види белешка 29).

Белешки кон финансиските извештаи

18. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2017	2016
Набавна вредност на продадени стоки	1.657.119	1.712.426
Услуги	611.872	651.150
Материјали и одржување	507.254	429.058
Маркетинг и донации	308.630	300.435
Такси давачки и локални даноци	280.807	276.203
Подизведувачи	229.255	278.475
Трошоци за тантиеми	190.864	242.091
Енергија	179.505	166.704
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања	153.982	58.025
Закупнини	138.451	142.975
Консултантски услуги	42.445	47.117
Намалување на вредноста на залихи	21.649	24.497
Осигурување	15.177	12.574
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	11.228	(444)
Останато	10.786	3.136
	<u>4.359.024</u>	<u>4.344.422</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, трошоци за услуги за обезбедување содржини, поштенски услуги, услуги за поддршка и одржување на ИТ опрема, трошоци за обезбедување, трошоци за чистење и комунални услуги. Во категоријата материјали и одржување се вклучени трошоците од договор за Управувани услуги потпишан помеѓу Друштвото и Ериксон, како партнер за управувани услуги во Македонија (види белешка 17).

19. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2017	2016
Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	4.158	15.556
Останато	44.502	26.600
	<u>48.660</u>	<u>42.156</u>

Во 2017 година износот од МКД 3.062 илјади (2016: МКД 8.554 илјади) во категоријата Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема претставува приход од продажба на две административни згради.

20. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2017	2016
Расходи од камати	35.050	48.252
Нето негативни курсни разлики	21.211	-
Банкарски услуги и останати провизии	14.223	14.121
	<u>70.484</u>	<u>62.373</u>

Расходи од камата во износ од МКД 2.279 илјади (2016: МКД 17.521 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година, првично признаени по објективна вредност и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Расходи од камата во износ од МКД 18.408 илјади (2016: МКД 13.619 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од договорите за права за емитување на телевизиски содржини кои се капитализирани, првично признаени по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата (види белешка 13).

Белешки кон финансиските извештаи

21. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2017	2016
Приходи од камати	39.674	15.693
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	3.559	7.254
Приходи од дивиденди	2.749	2.841
Нето позитивни курсни разлики	-	14.306
	<u>45.982</u>	<u>40.094</u>

Приходите од камати главно произлегуваат од финансиски средства класификувани како заеми и побарувања. Во 2017 година износот од МКД 19.048 во категоријата Приходи од камати претставува приход од ослободување на камата поврзана за еден завршен правен случај, за кој имаше направено резервирање претходно. Приходи од дивиденди произлегуваат од финансиски средства по објективна вредност во добивката или загубата.

22. ДАНОК НА ДОБИВКА

Усогласување на ефективната даночна стапка

Во илјади денари		2017		2016
Добивка пред оданочување		<u>1.815.775</u>		<u>1.462.932</u>
Данок на добивка	10,00%	181.577	10,00%	146.293
Расходи непризнаени за даночни цели	2,50%	45.455	4,57%	66.916
Зголемување на данок на добивка од претходни години	0,27%	4.831	-	-
Даночно ослободени приходи	(0,05%)	(939)	(0,13%)	(1.875)
		<u>12,72%</u>		<u>14,44%</u>
		<u>230.924</u>		<u>211.334</u>

Почнувајќи од јануари 2014 година беше изменет Законот за данок на добивка со што данокот на добивка се плаќа во моментот на распределување на дивидендата без оглед на сопственичката структура. Во согласност со овие измени коишто се применливи од јануари 2014 година, данокот на добивка во Македонија повеќе ги нема карактеристиките на даноците по задршка. Последователно, во согласност со МСС 12, данокот на добивка којшто произлегува од исплата на дивиденди беше прикажан како обврска и трошок во периодот во кој беа објавени дивидендите, без оглед на фактичкиот датум на исплата или периодите за кои истите биле исплатени. Ова резултираше со признавање на трошок за данок на добивка во износ од 271.615 илјади денари во првото тромесечје од 2014 година за дивидендите распределени во 2014 година.

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кој основницата за пресметка на данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на новиот закон, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени, данок на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка за 2014 година (види белешка 2.17 и 8).

23. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 24 април 2017 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2016 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2016 година е во бруто износ од МКД 1.251.598 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2016 година во согласност со општо прифатените сметководствени принципи во Република Македонија. Дивидендата беше исплатена во септември 2017 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2017 година.

Белешки кон финансиските извештаи

24. ИЗВЕСТУВАЧКИ СЕГМЕНТИ И ИНФОРМАЦИИ

24.1. Известувачки сегменти

Известувачките сегменти на Друштвото се: деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато.

Резидентниот сегмент се состои од претплатници – потрошувачи коишто се директно поседувани претплатници без деловни претплатници (односно самовработени поединци или правни лица коишто нудат наплатливи производи и/или услуги на корисниците, непрофитни организации и јавни организации). Деловниот сегмент се состои од деловни претплатници коишто се директно поседувани претплатници коишто се или самовработени поединци или вработени кај правно лице коешто нуди наплатливи производи и/или услуги на корисниците. Вработените или членовите на непрофитни и јавни организации се исто така деловни претплатници. Големопродажниот сегмент се состои од сите услуги на телекомуникациските оператори за мобилна и фиксна линија, односно услуги на оператори, MVNO и посетители.

24.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки

Следните табели ги прикажуваат информациите за известувачките сегменти кои редовно се доставуваат до главниот оперативен носител на одлуки на Друштвото. Информациите кои редовно се обезбедуваат за МК (Менеџмент Колегиум), вклучуваат неколку мерења на добивката кои се земаат во предвид при оценување на работењето и алоцирање на ресурсите. Раководството верува дека директната маргина, која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувањата и отпишаните побарувања, е мерка на сегментот која е најконзистентна со принципите на мерење кои се користени во мерењето на соодветните износи во овие финансиски извештаи.

Друг важен клучен индикатор за остварувањето што се надгледува на ниво на сегментите е EBITDA (добивка пред камата, данок на добивка и амортизација) корегирана за влијанието на одредени ставки кои се земаат во предвид како “специјално влијание”. Овие ставки се менуваат од година во година, по својата природа и големина.

Приходи

Во илјади денари	2017	2016
Приход од резидентен сегмент	6.677.404	6.614.632
Приход од деловен сегмент	2.654.791	2.813.875
Приход од големопродажен сегмент	936.436	1.087.717
Останато	49.745	41.371
	<u>10.318.376</u>	<u>10.557.595</u>

Ниту еден од надворешните корисници на Друштвото не преставува значаен извор на приходи.

Белешки кон финансиските извештаи

Резултати по известувачки сегменти (Директна маргина).

Во илјади денари	2017	2016
Директна маргина		
Резидентен сегмент	4.720.100	4.704.126
Деловен сегмент	1.785.080	1.815.013
Големопродажен сегмент	613.433	720.862
Останато	43.512	40.792
Директна маргина на Друштвото	<u>7.162.125</u>	<u>7.280.793</u>
Индириктни трошоци		
Трошоци за вработените	(1.090.333)	(1.424.049)
Останати расходи од работењето	<u>(2.097.028)</u>	<u>(2.111.192)</u>
Индириктни трошоци на Друштвото	<u>(3.187.361)</u>	<u>(3.535.241)</u>
Останати оперативни приходи	48.660	42.156
Вкупна EBITDA на Друштвото	<u>4.023.424</u>	<u>3.787.708</u>
Амортизација на Друштвото	<u>(2.183.147)</u>	<u>(2.302.497)</u>
Вкупна оперативна добивка на Друштвото	<u>1.840.277</u>	<u>1.485.211</u>
Трошоци од финансирање – нето	<u>(24.502)</u>	<u>(22.279)</u>
Добивка пред оданочување на Друштвото	<u>1.815.775</u>	<u>1.462.932</u>
Данок на добивка	<u>(230.924)</u>	<u>(211.334)</u>
Нето добивка за годината	<u>1.584.851</u>	<u>1.251.598</u>

25. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

25.1. Превземени обврски од оперативен наем – каде што Друштвото е наемател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател главно се однесуваат на наем на деловни објекти, локации за базни телекомуникациски станици и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Под 1 година	101.799	103.205
Помеѓу 1 и 5 години	164.690	173.654
Над 5 години	39.803	21.009
	<u>306.292</u>	<u>297.868</u>

25.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем, склучени на временна основа, - каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наем на земјиште и базни станици.

Белешки кон финансиските извештаи

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2017	2016
Под 1 година	7.704	17.277
Помеѓу 1 и 5 години	10.841	12.420
Над 5 години	1.925	3.336
	<u>20.470</u>	<u>33.033</u>

25.3. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на превземени обврски од капитални инвестиции на 31 декември 2017 година изнесува МКД 667,058 илјади (2016: МКД 293.784 илјади). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2016 и 2017 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

26. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

Друштвото ги класифицира мерењата на објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одразува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котирани цени (неприлагодени) на активни пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средството кои не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации кои што се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост.

Објективните вредности во Ниво 2 и Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност, се проценети со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Објективната вредност на инструментите со променлива стапка кои не се котираны на активен пазар е проценето дека се еднакви на нивната сегашна вредност. Објективната вредност на инструментите со фиксна каматна стапка кои не се котираны е проценета врз основа на проценетите идни парични текови кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Финансиски средства кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на инструментите со променлива стапка е вообичаено нивната сегашна вредност. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање. Дисконтните стапки кои се користат зависат од кредитниот ризик на другата договорна страна.

Финансиски обврски кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на финансиските обврски беше одредена со користење на техники на вреднување. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка и наведен рок на доспевање е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Не постои трансфер на финансиските средства помеѓу Ниво 1 и Ниво 2. Заемите и побарувањата и финансиските обврски се мерат по амортизирана набавна вредност, но исто така е дадена и информација за нивната објективна вредност. Објективната вредност на овие средства и обврски е определена користејќи информации за Ниво 3. Не постојат средства и обврски кои се водат по објективна вредност за кои објективната вредност беше утврдена користејќи информации за Ниво 3.

Белешки кон финансиските извештаи

26.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2016 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства		Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Располож- ливи за продажба (Ниво 2)			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	941.022	-	-	941.022	941.022
Депозити во банки	178.457	-	-	178.457	178.457
Побарувања од купувачи и останати побарувања	3.292.207	-	-	3.292.207	3.292.207
Останати финансиски средства	-	612	-	612	612
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	60.366	60.366	60.366

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2017 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства		Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Располож- ливи за продажба (Ниво 2)			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	522.375	-	-	522.375	522.375
Депозити во банки	680.506	-	-	680.506	680.506
Побарувања од купувачи и останати побарувања	2.813.436	-	-	2.813.436	2.813.436
Останати финансиски средства	-	612	-	612	612
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	63.925	63.925	63.925

Заемите и побарувањата се мерат по амортизирана вредност, додека средства коишто се расположливи за продажба и коишто се чуваат за тргување се мерат по објективна вредност.

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, депозитите во банка, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 63.925 илјади (2016: МКД 60.366 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 20 и 21). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2016: МКД 31.786 илјади).

26.2. Пребивање на финансиски средства и финансиски обврски

За финансиските средства и обврски кои се предмет на применливи договори за нетирање, секој договор помеѓу Друштвото и другата договорна страна (вообичаено роаминг и интерконекциски партнери) овозможува нето порамнување на соодветните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи, кога и двете страни ќе одберат да се

Белешки кон финансиските извештаи

порамни трансакцијата на нето основа. Во отсуство на таков избор, побарувањата од купувачите и обврските кон добавувачите ќе се порамнат на бруто основа, но сепак, секоја страна во договорот за нетирање ќе има можност да ги исплати сите овие износи на нето основа во случај на неисполнување на обврските на другата страна.

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2017:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	2.912.461	2.468.331
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(99.025)	(99.025)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>2.813.436</u>	<u>2.369.306</u>

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2016:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.393.228	2.338.836
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(101.021)	(101.021)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.292.207</u>	<u>2.237.815</u>

26.3. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

27. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење. Најголем дел од неизвесните обврски се однесуваат на 3 барања за поведување на прекршочни постапки од регулаторни тела за наводно прекршување на одредени рокови давање на одредени услуги, преносливост на броеви и неуспехот да се усогласат со обврските за овозможување на пристап и користење на специфични мрежни средства. Максималната можна казна за секој поединечен случај е 7% до 10% од годишниот приход од претходната година, во согласност со претходно важечкото локално законодавство. Раководството верува, врз основа на правен совет, дека не е веројатно дека значителни обврски ќе произлезат од овие спорови поради неоснованост за поведување на овие прекршочни постапки. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 14).

28. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзани страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Владата на Република Македонија има 34,81% сопственост во Друштвото (види белешка 15). Освен плаќањето на даноци, надоместоци кон регулаторни тела во согласност со локалното законодавство и дивиденда (види белешка 23), во 2017 и 2016 година Друштвото немаше трансакции со Владата на Република Македонија или со кое било друштво што е контролирано или е под значително влијание на Владата на Република Македонија, надвор од редовните деловни активности на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

Трансакциите со поврзани страни главно се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 13).

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2017		2016	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	2.305	21.021	1.344	19.766
Подружници на доминантниот сопственик	12.779	2.508	16.189	3.894
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	575.875	230.832	618.569	212.862
Подружници на основното матично друштво	78.825	51.406	49.076	13.457

Друштво контролирано од клучното раководство

Мобико ДООЕЛ	199	1.314	1.046	1.404
--------------	-----	-------	-------	-------

Дополнително на погоре прикажаните приходи и трошоци кои произлегуваат од трансакции со поврзаната страна Мобико ДООЕЛ, купени се трговски стоки и средства во износ од МКД 2.562 илјади (2016: МКД 59.732 илјади), без вклучен ДДВ. Како резултат на промените во раководството на Друштвото, износите прикажани за Мобико ДООЕЛ за 2017 година се однесуваат за периодот од 1 јануари 2017 година до 30 јуни 2017 година.

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2017		2016	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	5.858	9.845	3.717	8.893
Подружници на доминантниот сопственик	3.461	595	27.036	3.458
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	96.100	241.953	91.785	197.603
Подружници на основното матично друштво	117.035	61.405	269.727	297.747

Друштво контролирано од клучното раководство

Мобико ДООЕЛ	-	-	248	-
--------------	---	---	-----	---

Како резултат на промените во раководството на Друштвото, од 1 јули 2017 година Мобико ДООЕЛ за 2017 година не е друштво контролирано од клучното раководство на Друштвото. Поради тоа износите за побарувањата и обврските не се прикажани погоре.

Белешки кон финансиските извештаи

29. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2017	2016
Краткорочни користи за вработените (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	78.588	116.245
Користи поради прекин на вработувањето	47.024	2.899
Законски придонеси за краткорочните користи	10.292	13.377
Долгорочни програми за стимулација	10.965	17.018
Останати плаќања	5.510	5.309
	<u>152.379</u>	<u>154.848</u>

Надоместокот на членовите на Одборот на директори на Друштвото и неговите комитети, изнесува МКД 6.706 илјади (2016: МКД 10.173 илјади) и е вклучен во Краткорочни користи за вработените. Овие трошоци се вклучени во Трошоци за вработени (види белешка 17).

Во текот на 2012 година, беше воведена долгорочна програма за стимулација базирана на променливи остварувања, наречена Variable II, како дел од глобалната алатка на Групацијата Дојче Телеком за надоместување на друштвата, која промовира среднорочно и долгорочно подобрување на вредноста на Групацијата Дојче Телеком и изедначување на интересите на раководството и акционерите.

Програмата Variable II за 2013 година е применлива од 1 јануари 2013 година до 31 декември 2016 година. Програмата Variable II за 2014 година е применлива од 1 јануари 2014 година до 31 декември 2017 година и после извршување на евалуација, исплата ќе биде извршена во 2018 година.

Програмата Variable II се мери врз база на исполнувањето на четири долгорочни параметри за исполнување со еднаква важност (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на капиталот (ROCE), задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Секој параметар одредува една четвртина од износот на наградата.

Нивоата на остварување на целите се ограничени на 150% и остварување на целите над 150% не се земаат во предвид во сите четири параметри. Периодот на оценување е четири години и е базиран на просечното остварување во планираните четири години.

Во 2015 година, новата програма за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI) беше воведена како дел од глобалната алатка за компензација ширум ДТ Групацијата за друштвата. Програмата претставува програма заснована на акции коишто се плаќаат во готовина. Извршителите добиваат виртуелни акции коишто зависат од нивната индивидуална изведба. Бројот на виртуелни акции на крајот од периодот се утврдува од целното достигнување на клучните показатели. Вредноста на количината на акциите варира за времетраење на периодот на планот врз основа на два показатели: развивање на цената на ДТ акцијата и целното постигнување во врска со 4 таргети на друштвото: (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на ангажиран капитал (ROCE); задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Постигнувањето на таргетите се мери на крајот од секој годишен циклус и бројот на виртуелните акции утврден на оваа основа е фиксен како резултат на годишниот циклус (непренослив). На крајот од периодот на траење на планот, резултатите од четирите годишни циклуси се собираат и плаќаат во готовина. Во 2016 година беше воведен новиот циклус од програмата за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI), а исто така и за 2017 година.

Освен тоа, како дел од усвоената програма Лидерство за победа, беше усвоен План за обезбедување на виртуелни дополнителни акции (ПОВДА) на ниво на Групацијата ДТ кој има за цел да ги води извршните менаџери за да можат да управуваат и да ја контролираат компанијата со претприемачки дух во согласност со дефинираната корпоративна стратегија. Тој е посебен од Планот за обезбедување на дополнителни акции на ниво на Групација Дојче Телеком, но е во рамките на локалните законски прописи во Република Македонија и се базира на истите принципи.

Квалификуваните менаџери можат да учествуваат во Планот со издвојување на дел од нивниот Краткорочен бонус во износ од 10% до 33%. За цели на пресметка, овој износ се претвора во одреден број на виртуелни акции на ДТ (оригинални виртуелни акции). Финалниот износ на бонусот што ќе им се исплати на извршните менаџери зависи од вредноста на акциите на ДТ на крајот на Планот. Извршните менаџери имаат право на готовински еквивалент за така наречените виртуелни дополнителни акции, што се дополнителни виртуелни бесплатни акции врз основа на нивниот

Белешки кон финансиските извештаи

рејтинг од дијалогот за извршувањето на работата, како и на готовински еквивалент во износ на исплата на дивиденда, што се пресметува на оригиналните виртуелни акции.

Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за Друштвото е замислен како четиригодишен готовински план наменет за извршните менаџери на Друштвото, што ги користи виртуелните акции на ДТ само за цели на пресметка.

ПОВДА е воведен за 2016 и 2017 година. Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2016 година вклучува и можност за извршните менаџери доброволно да учествуваат во замената за Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2015 година, во насока на целосна имплементација на алтернативно решение за Друштвото како и во другите компании во Групацијата ДТ.

Учесници на програмата се членовите на клучното раководство на Друштвото, кои што ги исполнуваат критериумите на програмата и прифатиле учество во назначената временска рамка.

Направените трошоци поврзани со програмите опишани погоре се прикажани во рамките на Долгорочни програми за стимулација (види белешка 14 и 17).

30. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после денот на изготвување на извештајот за финансиска состојба кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2017 година.